

ca, † 820) i l'Asmaí (Basta, † 831). Però notem tot seguit que *sibt* té sempre *t* i no pas *t* emfàtica; així mateix no es pot dir que aquí tinguem una «arrel» àrbiga, car l'arrel *sbt* té un significat completament diferent ⁷

Ara bé la discrepància entre les dues consonants és un fet sòlid en àrab, i hi ha més: també hi ha hagut dualitat en la *s*, car el mot per dir 'sabata' molts l'escriuen amb *s* emfàtica (així el glossari de Leyden, Beaussier, Boqtor etc.) mentre que altres li donen la consonant *šin*. Aquesta vacil·lació entre *s* i *š* és indicatiu típic d'un origen foraster, en conformitat amb l'absència de *sabbât* en l'àrab literal; i per tant hem de creure que el *sabâbit* 'cinturó' de les Mil i Una Nits no és més que el resultat de la contaminació del mot verament àrabic *sibt* 'cuiro' (potser manlevat en àrab però en tot cas antic i oriental) amb el manlleu *sabbât*, més modern, i més occidental dins l'àrab

D'altra banda un mot molt semblant apareix en un grup de llengües del NE d'Europa i Oest asiàtic: rus dial. *čóbot* 'sabata', 'sabata de les pàgeses, alta i amb taló', ucraïnès *čóbit*, polonès *czobot* 'bota' (Berneker, *Slaw Etym Wb*), tàrtar de Kazan *čabata* 'sabata d'escorça' ⁸ És va afirmar adesiara que aquests mots de l'eslau del Nord i del tàrtar, però estranys al iugoslau i el txecoslovac, i àdhuc al turc otomà, provenen del persa Schuchardt (*ZRPb* xxviii, 195-7), després d'examinar la qüestió, va dubtar de l'origen persa les formes que s'atribuïen al persa estan mal comprovades; en conseqüència, sotmesa la qüestió al gran especialista hongarès Vámbéry, aquest va declarar que el mot provenia del turc-septentrional, on fóra derivat de *čapat* 'embotcar'.

D'aquí dedueix Schuchardt que a Occident el mot hi arribaria per conducte del persa i després de l'italià, i que aquesta transmissió devia complir-se en data molt antiga, quan encara les llengües romàniques gallo-hispàniques pronunciaven *č* allò que després s'hi convertí en *ç* (= *ts*); es tractaria, doncs, d'una importació irànica tan antiga com la de *XANCA*, que també va començar designant un calçat oriental. Aquesta opinió ha estat acceptada per M-L (*REW*, 2448), Lokotsch i d'altres; però acollida amb gran dubte per Baist (*KJRPb* viii, 214) i Bloch-Wartburg, i negada resoltament per Sainéan, que és erudit entès en problemes lexicològics europeus, i particularment en qüestions relatives al turc (*Les Sources Indig* i, 104)

En principi no s'hi poden oposar objeccions decisives, però sí que ens fan escrípol i molt rumiar tot un seguit de fets. Primerament, només en terres de llengua romànica hi ha documentació medieval, i l'antigor relativa de la documentació en els diferents països més aviat apunta cap a Occident que vers l'Orient. port., cast i cat Ss x-xi, França S xii, Itàlia S xiv El fet que només a la Península i a Occitània designi el calçat comú, mentre que en francès i italià es tracta d'un terme pejoratiu, podria també indicar més autoctonisme en aquella part de la Romània, car amb aquest últim valor se solen emprar termes ajargonats, estrange-rismes i mots refets secundàriament veg., p. ex., el

típus *GROTLA (*GROLLER* i *FEW* iv, 271-3), l'italià *scarpellina*, *scarpa*, els rom. *XANCA*, *BOTA*, l'al. *stiefel*, els noms mossàrabs mallorquins de les *trobrigueres* i de les botes bosqueroles de Lluçmajor Concedim

que aquests no són arguments decisius ni inequívocs. Però el que més crida l'atenció és que no s'indiqui documentació antiga més que en la Romània (en rus, S. xvi). D'altra banda, si el punt de partida del mot occidental és Pèrsia, ¿com és que no trobem rastre del mot en les terres intermèdies entre l'Iran i Itàlia? Llavors costa de comprendre que el mot falti enterament en grec, armení, siríac, albanès i en l'eslau balcànic. ⁹ En persa mateix sembla ser un mot recent i poc generalitzat, judicant per les dades (o falta de dades) de Huart, ¹⁰ Steingass, Horn etc. Steingass no recull *čāpātān* ni *čabat*, sinó només formes ben diferents (*čāpdār*, *čāpdān* «boot-stocking»); no hi ha res en el *Grundriss der neupersischen Etym* de Horn, res en el dicc. pelví de Nyberg, res en el de MzKenzie, que com a equivalència de 'shoe' només troba *kafš* i *mō(za)*

De manera que en realitat ens trobem amb dues àrees molt remotes l'una de l'altra, totalment i radicalment separades. Mentre no es trobin dades molt noves, el romanista ha de sospitar la probabilitat d'una mera coincidència. Coincident és la semblança del llatí *habere* i l'al. *haben*, del fr. *feu* i l'al. *feuer*, del cast. *trapo* i el rus *trjapka*, del persa *bad* i l'angl. *bad*, del rus (ja paleoslau *sapōgŭ*) i fr. *sabot*, ¹¹ del cast. *sapo* i l'eslau *žaba*, tot i que els dos membres de cada una d'aquestes parelles signifiquen exactament el mateix, però històricament es pot provar llur completa independència. La semblança del nostre *sabata* i el rus *čóbot* al capdavant no és pas més gran ni més característica que la de *trapo* (< DRAPP-) i *trjapka* (< TREMP-), veg. *DRAP*, i si bé és veritat que l'it. *ciabatta* i el tàrtar *čabata* són quasi iguals per la forma (no tant pel sentit), no podem ser víctimes d'un miratge? És clar que hem de contestar-hi que és ben possible ¹²

Altrament, no hi ha etimologies gens convincents. La idea d'Eguílaz (p. 525) que *sabata* vingui del grecolatí *diabathrum* 'sandàlia, calçat de dona' és netament impossible per raons fonètiques. Per a Mahn (*Etym. Untersuchungen*, 16), el mot romànic provindria del basc *zapata*, derivat segons ell del verb *zapatu* 'esclafar, comprimir', mot general en els dialectes de Navarra i de França, que bé podria ser autòcton; el gran vascològ Schuchardt ni es va dignar sols refutar aqueixa idea, que no és evident en l'aspecte semàntic, topària amb certes dificultats geogràfiques, i l'opinió d'Azkue, com hem vist, és que el nom basc genuí degué ser *oski*: de fet, cosa ben probable. La de Sainéan (*BhZRPb* x, 136-8, i l. c) que *sabata* i *zapato* derivin de *sapo*, com a nom d'un calçat groller, de forma bonyeguda i emprat per caminar pel fang, sembla extravagant, i cal reconèixer que dita així és inacceptable per raons geogràfiques, morfològiques i de totes menes ¹³

Però ja no voldria assegurar que les teories de Mahn i de Sainéan, per inacceptables que siguin en si mateixes, no puguin suggerir una pista, fosca per cert,